

ANEM A MITGES

El que vaig a relatar és un episodi amb trets de pàgina viscuda. Però com que no em vull embolicar amb precisions de temps ni de noms, hi donaré -aproximadament- forma de conte, tot emparant-me en una llegenda que figura al començament d'algunes pel·lícules: "Qualsevol semblança amb fets o persones reals és pura coincidència". O sigui que tiraré al dret. Prego que se'm tingui en compte a tots els efectes.

Es tracta (en això que ja hem quedat que era ficció) d'un matrimoni d'edat madura, amb tendència a macar-se. Pertanyien a la classe mitjana benestant, amb l'usdefruit d'un passament que, sense ésser res de l'altre món, els permetia guardar l'aparença d'una digna conformació. Portaven trenta anys de vida en comú, i formaven una parella desigual: ella era alta i més aviat grossa, i ella era baix i més aviat prim. Ja sé que això no vol dir res, i que hi ha molts casos de persones en circumstàncies idèntiques que fan la viu-viu sense donar un què dir.

La senyora es deia Gorgònia i el marit responia al nom de Leobard. (Es veu de seguida que són noms útils, tan sols, per a gent que vol passar per inventada). En el curs de la seva llarga història de vida marital no se'ls coneixien diferències que haguessin transcendit. Però havien viscut moments difícils, com tothom, i en ocasions feina tingueren perquè no se'ls notés. Com per exemple en el cas del tabac: des del temps de prometatge fins a ben entrats els anys d'unió conjugal, el senyor Leobard fou un fumador voraç, d'aquells que només paren per dormir, i encara, perquè una vegada va fer un forat al matalàs que de poc que no causa una desgràcia.

Durant molts anys, feia l'efecte que la senyora Gorgònia tenia una infinita comprensió pel tabaquisme del seu marit, com si fins i tot les cremades que l'home anava escampant per tota la

casa fossin mereixedores d'una gran indulgència. És més: en una ocasió, una amiga que hi va anar de visita comentà que ella no podria tolerar la qüestió de les cremades, i la senyora Gorgònia li contestà:

-és l'únic vici d'en Leobard. I creu-me: ja podríem estar ben contents si tots els vicis fossin com aquest!

Són estats de gràcia que no solen durar gaire, per massa bonics. La senyora Gorgònia podia semblar distreta als ulls d'un observador superficial, però la veritat és que les caçava totes. Com ja se sap, la campanya anti-tabac té dues fases. La primera tendeix a presentar el fumador com un malalt que fa llàstima i necessita una comprensió general i ajuda urgent perquè no s'acabi de matar a si mateix. La segona etapa sembla inspirada per un enfuriment sobtat. El fumador ja no és un malalt, sinó un delinqüent que atempta contra la salut i la vida dels altres.

Durant la primera fase, la senyora Gorgònia es va mostrar protectora i maternal. "Un altre cigarret, Leobard?", deia. "Però si acabes de llençar-ne un!". O bé: "Domina't una mica, home, que això et perjudica..." Ho deia amb suavitat, sense enfadar-se, com si tan sols la preocupés el bon estat de la carnadura del seu espòs. Però la segona part de la campanya, l'agressiva, no va saber prendre-se-la bé. No es pot dir que fos una pugna, perquè el senyor Leobard, estemordit, es va batre en retirada, arribant a fumar d'amagat a la cambra de bany. Ho feia tremolant per la por que el fum el delatés.

"Mata't tu, si vols, però no tens cap dret a assassinar-me a mi!", cridava la senyora Gorgònia (que tenia més doll de veu que el seu marit). Sota aquest lema, que fou el d'una curta croada, el senyor Leobard es va rendir sense condicions. Fou a rel d'una escena d'insòlita violència: instintivament, sense

adonar-se del que feia, el presumpte amo de la casa va encendre una cigarreta a l'hora del cafè.

"Prou!" vociferà la mestressa, tot ventant una revolada de tovalló que va arrencar el cigarret de llavis del culpable i l'estampà contra el bust de guix d'una dama florentina que tenien al menjador. Voletejà un escampall d'espurnes, amb conseqüències de mena diversa. Una d'elles va socarrimar el bigoti del senyor Leobard, un parell o tres van brasejar la delicada labor de ganxet que hi havia sota la dama florentina i unes quantes més foradaren les tovalles, que per desgràcia eren les de mudar.

La senyora Gorgònia, per acabar l'escena d'una manera o altra, es va posar a plorar i, assuaujant la veu (que es convertí en planyívola), digué: "Veus el que has fet, insensat? Això no pot continuar ni un moment més..." I, en efecte, allí va finir una llarga trajectòria de fumador conspicu.

* * *

Sigui com sigui, el senyor Leobard acusava el cop, va quedar tocat. Com que havia de girar el seu ressentiment contra algú (i ni pensar a fer-ho contra la senyora Gorgònia), es tornà un enemic implacable dels fumadors en actiu. No en deixava cap per verd. Formant equip amb la seva esposa -potser per primera vegada des que es van casar- eren l'assot dels tabaquistes que figuraven en el seu cercle de parents i coneguts.

Un dia, en el transcurs d'una reunió per celebrar l'aniversari d'una tieta vidua i rica, s'aplegaren una colla de convidats. Entre ells, un jove que festejava poc o molt amb una neboda de l'homenatjada. Era un minyó desimbolt, d'aquells que es vanten de no callar-se'n ni una. Tot just als inicis de la trobada, va encendre una cigarreta. La senyora Gorgònia estossejà

amb ostentació i digué: "Jove, llenci immediatament aquesta brutícia. Ja és prou gran per saber que ens molesta i ens perjudica a tots." El senyor Leobard gairebé va aplaudir aquestes paraules, o bé que ho semblava pels seus gestos d'aprovació.

El jove, sense immutar-se, va contemplar la seva interlocutora i preguntà:

-Ha dit que molesto?

-Sí!

-I que ja sóc massa gran?

-També!

"Doncs si que estem ben arreglats. Acaba de posar els dits en una nafra grandiosa", replicà l'adolescent.

Es produïren uns moments de silenci, amb una expectació general tan densa que entelava la vista. Finalment, el xicot reprengué el fil de la seva defensa:

-Aquí, de grans, ho som tots. Els uns més i els altres menys, però tots tirant a ganàpies. I pel que fa a molestar, val més que no ens enganyem: tan bon punt ens apleguem uns quants, ens fem una nosa mútua que feina tenim per dissimular-la. Per exemple vostè, senyora Gorgònia, tracta d'amagar un concepte peculiar de la higien sota ruixims d'una aigua de colònia que no és pas de les millors. El resultat són unes efluències que a mi em causen un malestar intens. Per torna, el seu marit és un llauna memorable, monotemàtic i obsessiu, d'aquells que fan venir ganes de fugir quan se t'acosten. A mi em posa malalt. I no cal dir que en qualsevol reunió sempre hi ha algú que esbargeix microbis i exposa els altres a contratemps greus. Doncs què hem

de fer? Si volem conviure, ens aguantem, despistem i fins i tot fingim que estem molt contents de veure'ns. Vostè, senyora Gorgònia, ha conculcat aquesta regla elemental...

(Callà un moment per reprendre el bleix, i continuà:)

...i de retop m'ha fet perdre la conducta a mi. De manera que aquí els deixo, desitjant-los a tots que estrenin barca i que tinguin un bon vent.

Mentre se n'anava, va escurar-se el coll, perquè empassar-se el fum i parlar alhora requereix una tècnica que ell encara no podia dominar.

Després, per acabar l'escena d'una manera o altra, es va posar a plorar i, amuntant la veu (que es convertia en plorativa), digué: "Vau el que has fet, jocs? Això no pot continuar ni un moment més..." I, en efecte, allí va finir una llarga trajectòria de fumador conspicu.

Sigui com sigui, el senyor Leccard acutava el cop, va quedar tocat. Com que havia de girar el seu ressentiment contra algú (i el penjar a fer-ho contra la senyora Gorgònia), es tornà un enemic implacable dels fumadors ex notis. No es deixava cap per veure. Formant equip amb la seva esposa (potser per primera vegada des que es van casar) eren l'assot dels tabaquistes que figureven en el seu cercle de parents i coneguts.

Un dia, en el transcurs d'una reunió per celebrar l'aniversari d'una tieta vidua i rica, s'aplegaren una colla de convidats. Entre ells, un jove que festejava poc o molt amb una neboda de l'home anfitrion. Era un malyo desinhibit, d'aquells que es vanten de no callar se'n ni una. Tot just als inicis de la trobada, va escalar una cigarreta. La senyora Gorgònia estava